

πρὸς εἰς κόσμον ὠραιότητος, ἀνθέων ὄσπερῶν, ζεφύρων γλυκυπνόων, καὶ ἀκτίνων ζωοπαρόχων. Τοσοῦτον σφοδρὰ ἦτον ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, ὡστ' ἐτυφλώθημεν σχεδὸν κατ' ἀρχάς. Τὴν γῆν ἰπώτιζε τὸ κοινὸν φῶς, τὸ ὅποιον δεχόμεθα τοσοῦτον ἠγωνιόμως καθ' ἑκάστην καὶ ὁμοῦ μᾶς ἐφάνη περιβεβλημένη γλαυῦδα ἀκτινοβολοῦσα καὶ πλουσιωπάτην. Καὶ τῶνόντι, μόλις μετὰ μίθς νυκτὸς ἀνάπαυσιν εἰς τὸ πλησιόχωρον κολίχιον, ἐπεισθημεν ὅτι δὲν διστελοῦμεν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ὀνείρου, ἐνότῳ ἐπλανώμεθα εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς.

ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

Σχέδιον καθ' ὃ διέταξε τὴν ζωὴν του καὶ ἐπετάχυνε τὴν ἠθικὴν του βελτίωσιν.

Ἀπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ. Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Φραγκλίνου.

... Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην συνέλαβον τὸ τολμηρὸν καὶ δυσχερὲς σχέδιον τῆς ἠθικῆς ἐμαυτοῦ τελειοποιήσεως, ἐπιθυμῶν νὰ ζῶ χωρὶς οὐδενὸς οὐδέποτε σφάλματος, καὶ νικῶν ὅσα ἐδύναντο νὰ προέλθωσιν ἀπὸ κακῆς κλίσεως, κακῆς ἔξεως καὶ κακῆς σχέσεως.

Γνωρίζων, ἢ νομίζων ὅτι γνωρίζω τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, ἐφρόνου, ὅτι ἐδυνάμην νὰ πράττω τὸ μὲν καὶ ν' ἀποφεύγω τὸ δέ. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνεκάλυψα ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο δὲν εἶναι ὅσον ἐνόμιζον εὐκόλον, διότι, ἐνῶ προσεῖχον καὶ ἐμερίμνιον πῶς νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ ἐν σφάλμα, ἐνέπιπτον αἰφνιδίως εἰς ἄλλο. Εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας τῆς ἀπροσεξίας ἐπεκράτει ἡ ἔξις, καὶ ἡ κλίσις ὑπερίσχυε πολλακίς τοῦ λογικοῦ. Μέχρι τέλους δ' ἐσυμπέρανα, ὅτι μόνη ἡ θεωρητικὴ πεποιθῆσις περὶ τοῦ συμφέροντος ὃ ἔχομεν νὰ εἴμεθα ἐντελῶς ἐνάρετοι, δὲν ἀρκεῖ ὅπως μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ παρεκτροπῆς, ὅτι δὲ πρέπει πρὸ πάντων νὰ ὑπερνηκῆσωμεν καὶ ἐναντίας ἔξεως, καὶ ν' ἀποκτήσωμεν ἔξεως καλῆς, καὶ νὰ ριζώσωμεν αὐτὰς ἐν ἡμῖν, πρὶν ἐλπίσωμεν διαγωγὴν κατὰ πάντα εὐθεῖαν, καὶ πάντοτε ἀδιάρητον.

Εἰς ἀναγνώσεις μου εἶχον ἀπαντήσαι πολλακίς ἀριθμηθεῖς ἠθικῶν ἀρετῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐκτεταμένως, κατὰ τὴν τάσιν ἐκάστου τῶν συγγραμμάτων τοῦ νὰ περιλαμβάνῃ πλείονας ἢ ἐλάσσονας ιδέας ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν· οὕτω τινὲς ἐφῆρμον τὴν λέξιν ἐγκράτεια εἰς μόνην τὴν βρωσίν καὶ πόσιν, ἐν ᾧ ἄλλοι τὴν ἐξέτεινον εἰς πᾶν εἶδος ἡδονῆς, ὀρέξεως, κλίσεως, παθους τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν. Ἀπεφάσισα λοιπὸν, τὴν σαφήνειαν προτιμῶν, νὰ μεταχειρισθῶ μᾶλλον πολλὰ ὀνόματα, ἐφαρμόζων αὐτὰ εἰς ὀλίγας ιδέας, παρά τ' ἀνάπαλιν, πολλαῖς ιδέαις περιλαμβανομέναις εἰς ὀλίγα ὀνόματα. Καὶ οὕτω συνήνωσα εἰς δεκατρία ὀνόματα ἀρετῶν πᾶν ὅ,τι μοὶ ἐφαίνετο τότε χρήσιμον ἢ ἐπιθυμητὸν, καὶ εἰς ἕκαστον ὄνομα προσῆρτησα ἀνά ἐν βραχὺ ἀξίωμα, ἐξηγοῦν πόστην ἔκτασιν ἰδίῳ εἰς τὴν σημασίαν του.

Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν ἀρετῶν μετὰ τῶν ἀξιωμάτων των.

1. **ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ.** Μὴ τρώγῃς ὡς νὰ βαρύνῃς, μὴ πίνῃς ὡς νὰ ζαλισθῇς.
2. **ΣΙΩΠΗ.** Λέγε μόνον ὅ,τι χρήσιμον εἰς τοὺς ἄλλους ἢ εἰς σέ αὐτόν. Μὴ περιττὰς ὁμιλίαις.
3. **ΤΑΞΙΣ.** Πᾶν πρᾶγμα εἰς τὸν τόπον του, πᾶν ἔργον εἰς τὸν καιρὸν του.
4. **ΑΠΟΦΑΣΙΣ.** Ἀποφάσιζε νὰ πράττῃς ὅ,τι πρέπει, καὶ πράττε ἀφεικτικῶς ὅ,τι ἀπεφάσισες.
5. **ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.** Δαπάναι μόνον πρὸς ὄφελος τῶν ἄλλων ἢ σοῦ, δηλαδὴ μὴ ἀσώτευε.
6. **ΦΙΛΕΡΓΙΑ.** Μὴ σπαταλᾷς τὸν καιρὸν. Ἀσχολοῦ πάντοτε εἰς ὠφέλιμα· φεῦγε τὰ περιττὰ ἔργα.
7. **ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ.** Μὴ κακῶς προσποιήτῃς· φρόνιμι ἀθῶως καὶ δικαίως. Ὁμιλεῖ ὡς φρονεῖς.
8. **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ.** Μὴ ἀδίκει τινὰ ἢ βλάπτων αὐτόν, ἢ ἀμελῶν νὰ τὸν ὠφελῆσῃς ὅ,τι σὲ διατάττει τὸ χρέος σου.
9. **ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΕΙΑ.** Φεῦγε τὰ ἄκρα. Μὴ αἰσθάνεσαι τὰς προσβολὰς μετὰ τὴν ζωηρότητα ὅσης σοὶ φαίνονται ἄξια.
10. **ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ.** Μὴ δέχου ἀκαθαρσίαν οὔτε ἐπὶ τοῦ σώματος, οὔτε ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων, οὔτε εἰς τὴν οἰκίαν σου.
11. **ΗΡΕΜΙΑ.** Μὴ ταράττεσαι ἀπὸ μικροῦ ἄξια, οὔτε ἀπὸ κοιᾶ καὶ ἀφρευκτα συμβάντα.
12. **ΣΕΜΝΟΤΗΣ.** Μὴ προσβάλῃς ὡς πρὸς αὐτὴν οὔτε σοῦ οὔτε τῶν ἄλλων τὴν συνείδησιν, τὴν εἰρήνην, ἢ τὴν ὑπόληψιν.
13. **ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ.** Μιμοῦ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν Σωκράτην.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπός μου ἦτον ν' ἀποκτήσω ὅλας τὰς ἀρετὰς ταύτας, ἔκρινα ὠφέλιμον νὰ μὴ διασπάσω τὴν προσοχὴν μου, προσκαλῶν αὐτὴν εἰς ὅλας συγχρόνως, ἀλλὰ νὰ τὴν προσηλῶ ἐπὶ τινὰ καιρὸν εἰς μίαν καὶ μόνην, ἣν νὰ ὑπερνηκῶ πρὶν μεταβῶ εἰς ἄλλην, καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρις οὗ διατρέξω καὶ τὰς δεκατρεῖς κατ' ἰδίαν.

Ἀλλὰ, συλλογιζόμενος ὅτι ἡ προηγουμένη κτήσις τινῶν ἐξ αὐτῶν, διευκολύνει τινῶν ἄλλων τὴν ἐξοικείωσιν, τὰς διέταξα διὰ τοῦτο κατὰ τὸν προηγούμενον πίνακα, καὶ προέταξα τὴν ἐγκράτειαν, διότι αὐτὴ διατρεῖ τὴν κεφαλὴν ψυχρὰν καὶ καθαρὰς τὰς ιδέας, ὅπερ εἶναι ἀναγκαῖον, ὅταν πρέπη νὰ ἀγρυπνώμεν πάντοτε, καὶ ἀδιαλείπτως νὰ φυλαττώμεθα ὅπως κατακλεμῶμεν τὰ θέλητρα τῶν ἀρχαίων ἔξεων καὶ τὴν δύναμιν τῶν δελεασμῶν οἷτινες μᾶς κολιοροῦσιν. Ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐξωκειοῦμένη τὴν ἀρετὴν ταύτην, ἡ σιωπὴ μοὶ ἐγένετο πολὺ εὐκολωτέρα. Καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἡ ἐπιθυμία μου, ἐν ᾧ ἐπέδιδον εἰς τὴν ἀρετὴν, ν' αὐξήσω συγχρόνως τὰς γνώσεις μου, ἐνότῳ ὅτι εἰς τὰς συνομιλίαις διδασκόμεθα περισσότερον διὰ τοῦ ὠτίου παρά διὰ τῆς γλώσσης, ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ὑπερνηκῆσω καὶ ἦν εἶχον ἔξιν πολυλόγου καὶ λόλου εὐτραπελίας, ἦτις καθίστα τὴν συναναστροφὴν μου εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς ἐπιπολαίους τῶν ἀνθρώπων μόνους, κατέ-

ταξα τὴν σιωπὴν ὡς δευτέραν ἀρετὴν. Ἦλπιζον δὲ ὅτι αὕτη μετὰ τῆς τάξεως, ἣτις ἔπεται τρίτη, ἤθελε μοὶ παρέξει τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ σχεδίου καὶ τῶν σπουδῶν μου καιρὸν. Ἄν κατώρθουν ἡ ἀποκτήσω τὴν ἀρετὴν τῆς ἀποφάσεως, αὕτη θὰ μ' ἐχορήγει τὴν ἀναγκαίαν ἐπιμονὴν, ὅπως ἀποκτήσω καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς. Ἡ οἰκονομία καὶ ἡ φιλεργία ἀπαλλάττουσαί με τῶν τελευταίων χρεῶν ὅσα μ' ἔμενον, καὶ χορηγοῦσαί μοι ἀνεσιν καὶ ἀνεξαρτησίαν, θὰ μὲ καθίστων εὐκολωτέραν τὴν ἀσκησιν τῆς εὐλικριτείας, τῆς δικαιοσύνης, κτλ. Σκεφθεὶς δὲ τότε, ὅτι κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν χρυσῶν ἐπῶν τοῦ Πυθαγόρου, εἶχον ἀνάγκην καθημερινῆς ἐξετάσεως ἑαυτοῦ, ἐφεύρον τὴν ἐπομένην μέθοδον.

Κατεσκευάσα μικρὸν βιβλίον δεκατριῶν σελίδων, ἔχον ἐπὶ κεφαλίδος ἐκάστης ἐπιγεγραμμένην μίαν τῶν ἀρετῶν. Διήρσα δὲ τὰς σελίδας δι' ἐρυθρᾶς μελάνης εἰς ἑπτὰ στήλας, διὰ τὰς ἀντιστοίχους

ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, γράψας ἄνωθεν ἐκάστης αὐτῶν τὰ ἀρχικὰ γράμματα ἐκάστης τῶν ἡμερῶν. Ἐπειτα δὲ ἔσورا δεκατρεῖς ἐγκαρσίους ἢ ὀριζοντίους γραμμάς, καὶ ἄνωθεν ἐκάστης ἔγραψα τ' ἀρχικὰ γράμματα μιᾶς τῶν ἀρετῶν. Εἰς δὲ τὸ τετράγωνον τὸ ἀπέναντι εἰς ἐκάστην τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἡμερῶν ἔγραψον, ἀνὰ πᾶσαν ἑσπέραν, διὰ μελάνης, μικρὸν σημεῖον εἰς ἐνθύμησιν τοῦ σφάλατος ὃ εἶχον πράξει κατὰ τῆς δεῖνος ἢ δεῖνος ἀρετῆς, ὡς ἐπειθόμην ὑπὸ τῆς ἐξετάσεως τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ συνειδήσεως.

Σχῆμα τῶν σελίδων.

ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ.

Μὴ τρώγῃς ὡς νὰ βαρύνῃς, μὴ πίνῃς ὡς νὰ ζαλισθῇς.

	Κυρ.	Δευτ.	Τρίτ.	Τετρ.	Πέμπ.	Παρ.	Σάβ.
Ἐγκ.							
Σιωπ.	*	*		*			
Τάξ.	*	*			*	*	*
Ἀπόφ.		*				*	
Οἶκον		*				*	
Φίλε.			*				
Εὐλικ.							
Δικ.							
Μετ.							
Καθ.							
Ἠρεμ.							
Σεμ.							
Γαπ.							

Ἀπεφάσισα λοιπὸν ἡ ἀφιερῶσω ἀνὰ μίαν ἐβδομάδα ἐμβριθεὺς προσοχῆς εἰς ἐκάστην τῶν ἀρετῶν τούτων ἀλληλοδιαδόχως. Οὕτω κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα ἡ πρωτίστη φροντίς μου ἦτον ἡ ἀποφυγὴ πᾶσαν, καὶ τὴν ἐλαχίστην, παρεκτροπὴν κατὰ τῆς ἐγκρατείας, ἀφίνων τὰς λοιπὰς ἀρετάς νὰ εὐδωθῶσιν ὅπως δύνανται, σημειῶν ὁμως ἐπιμελῶς τὰ σφάλματα εἰς τὸ τέλος πάσης ἡμέρας. Ἄν κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα ἐδυναμην νὰ διατηρήσω τὴν πρώτην γραμμὴν χωρὶς σημείου, ἐνόμιζον ὅτι εἶχον ἀρκούντως ἐνδυναμωθῆ ὡς πρὸς τὴν ἀσκησιν τῆς πρώτης ἀρετῆς, καὶ ἀρκούντως εἶχον ἀκαλλαγῆ τῆς ἐπιβροῆς τοῦ ἐναντίου ἐλαττώματος, ὥστε νὰ τολμήσω νὰ ἐκτείνω τὴν προσοχὴν μου εἰς τὴν δευτέραν, καὶ νὰ προσπαθῆσω νὰ διατηρῶ δύο γραμμάς λευκάς. Ἐξακολουθῶν οὕτω μέχρι τῆς τελευταίας, ἐδυναμην νὰ τὰς διατρέξω ὅλας εἰς δεκατρεῖς ἐβδομάδας, καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνω τὴν ἀσκησιν

τετράκις τοῦ ἔτους. Καθὼς ὁ θέλων νὰ καθάρισῃ τὸν κήπὸν του, δὲν ἐκρίζοι ἄλλους τοὺς τριβόλους συγχρό-
ως, διότι τοῦτο ἤθελεν ὑπερβῆ τοὺς τρόπους καὶ τὰς
δυνάμεις του, ἀλλ' ἄρχεται ἀπὸ μιᾶς γωνίας, καὶ
ἀφ' οὗ ἐτοιμάσῃ ἐκείνην, μεταβαίνει εἰς ἄλλην· οὕτως
ἠλπίζον νὰ ἐμφυχῶμαι βλέπων εἰς τὰς σελίδας ἐγ-
καταγεγραμμένας τὰς προόδους μου εἰς τὴν ἀρετὴν
διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σημείων, μέ-
χρις οὗ, μετὰ πολλὰς ἐπαναλήψεις, νὰ εὐτυχήσω νὰ
ἴδω τὸ βιβλίον μου ἐντελῶς λευκὸν εἰς τὸ τέλος τῆς
περιόδου τῶν δεκατριῶν ἑβδομάδων.

Τὸ βιβλιάρειόν μου ἔφερε τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν
ἐκ τοῦ Κάτωτος τοῦ Ἀδδισῶνος.

» *Ναί, θέλω ἐπιμείνει.*

Ἐάν τι ὄν ἀνώτερον ὑπὲρ τὴν γῆν ἰσχύῃ,
(περὶ αὐτοῦ τὸ πᾶν λαλεῖ καὶ τὸ ἀποδεικνύει)
τὸ ὄν ἐκεῖνο προφανῶς τὴν ἀρετὴν ἀμοῖβον,
τῆς εὐτυχίας δι' ἡμᾶς ἐπιπεδοῖ τὴν τρίβον. »

Εἰς αὐτὴν ἐπρόσθεσα καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐκ τοῦ
Κικέρωνος:

» *Ὡ φιλοσοφία, ὁδηγὸς τῆς ζωῆς, ὡ πηγὴ τῶν
ἀρετῶν καὶ μάλιστα τῶν κακίων, μία κατὰ σὲ ἡμέρα
προτιμοτέρα ὅλης ἀθανασίας ἐν τῇ κακίᾳ.* » Τουσ.
B, 11.

Τέλος καὶ τὴν ἐξῆς ἐκ τῶν παροιμιῶν, ὅπου ὁ
Σολομὼν ὀμιλεῖ περὶ σοφίας ἢ ἀρετῆς.

» *Μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐ-
τῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα. . !
Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ὁδοὶ καλαί, καὶ πάντες οἱ τρίβοι αὐ-
τῆς εἰρήνη.* » Παροιμ. Γ. 16. 17.

Θεωρῶν δὲ τὸν Θεὸν ὡς τὴν πηγὴν πάσης σοφίας,
ἐπέφθην, ὅτι ἦτον δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐπικαλε-
σθῶ τὴν βοήθειάν του πρὸς ἀπόλαυσιν αὐτῆς· δι' ὅ
συνέταξα τὴν ἐπομένην σύντομον προσευχὴν, καὶ ἔ-
γραψα αὐτὴν ἐπὶ κεφαλίδος τῶν πιλάκων τῆς ἰδίας
ἐμαυτοῦ ἐξετάσεως, ὅπως τὴν μεταχειρίζομαι καθ'
ἐκάστην.

» *Παντοδύναμε ἀγαθότης ! πάτερ ἐπιεικείας ! ὁδη-
γὲ πανεύσπλαγγνε ! Θεὸς ἐν ἐμοὶ τὴν σοφίαν δι' ἧς
νὰ ἐξευρίσκω τὰ ἀληθῆ μου συμφέροντα. Δός μοι ν'
ἀκολουθῶ ἐμμόνως τὰς συμβουλὰς τῆς. Δέχθητι πᾶν
ἔτι δύναμαι νὰ πράξω ὑπὲρ τῶν λοιπῶν τέκνων σου,
ὡς τὸ μόνον δεῖγμα εὐγνωμοσύνης, ὃ ἔχω νὰ σοὶ προσ-
φέρω δι' ὅσα διηνεκῶς με εὐεργετεῖς.* »

Ἐνίστατο ἐπανέλεγον καὶ τὴν ἀκόλουθον μικρὰν προ-
σευχὴν ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Θόμφωνος,

Θεὲ, ὁ πλάσας τὴν ζωὴν, ὁ τὴν ἡμέραν πλάσας,
τὴν ἄνοιάν μου ἴασον καὶ τὰς κακίας πάσας.

Τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπίδειξον μεγάλως,
δειξὸν τὸ αἴσχος τοῦ κακοῦ, τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος.

Δικαιοσύνην δίδων μοι, εἰρήνην καὶ σοφίαν,
τὸν βίον μου εἰς διαρκῆ κατάρτιζ' εὐτυχίαν.

Ἐπειδὴ ἡ τάξις ἀπῆται ὥστε ἐκάστη ὥρα τῆς ἡμέ-
ρας νὰ ἔχη ὠρισμένην τὴν χρῆσίν τῆς, μία σελὶς τοῦ
βιβλιαρίου μου περιεῖχε τὴν ἀκόλουθον διανομὴν τῶν
εἰκοσιτεσσάρων ὥρῶν τοῦ ἡμερονυκτίου.

Ἐξυπνῶ, ἀπευθύνομαι πρὸς τὸ
5 | θεῖον ἔλεος, διατάττω τὰ ἔργα
ὥραι 6 | τῆς ἡμέρας, διαγράφω τὸ σχέ-
7 | διόν των. Ἀσχολοῦμαι εἰς τὰς
ὑποθέσεις μου. Προγεύομαι.

8 |
9 |
10 | Ἔργατῖα.
11 |

Μεσημβρία. { 12 | Ἀνάγνωσις. Ἐξέτασις λογα-
1 | ρισμῶν. Γεῦμα.

Δειλινόν. { 2 |
3 | Ἔργατῖα.
4 |
5 |

Ἐσπέρα. { 6 | Θέτω τὰ πάντα εἰς τὴν θέσιν των,
Ἐρώτησις: τί κα 7 | δειπνῶ. Μουσικὴ διασκέδασις,
λὸν ἐπραξα σὴ 8 | συνομιλία· ἐξέτασις τῆς ἡμέρας.
μερον ; 9 |

Νύξ { 10 |
11 |
12 |
1 | Ὑπνος.
2 |
3 |
4 |

Ἦρχισα δὲ νὰ ἐκτελῶ τὸ καθημερινὸν τοῦτο σχέ-
διον, καὶ τὸ ἐξηκολούθησα, ἐκτός τινων διακοπῶν αἴτι-
νες σπανίως συνέβησαν.

Μετὰ πολλῆς μου δ' ἐκπλήξεως εὔρον ὅτι εἶχον
πολὺ περισσότερα ἐλαττώματα ἀφ' ὅ,τι ἐνόμιζον·
ἀλλ' εὐχαρίστως τὰ εἶδα ἐλαττούμενα κατ' ὀλίγον.
Διὰ νὰ μὴν ἔχω τὴν δυσκολίαν ν' ἀνανεῶ συνεχῶς
τὸ βιβλιάρειόν μου, διότι εἶχε κατατρυπήσει ὅπου
ἔξεον τὰ σημεῖα τῶν παλαιότερων σφαλμάτων διὰ
νὰ ἐγγράφω νεώτερα, ἀντέγραψα τοὺς πίνακας μου
καὶ τὰ ἀξιώματά των εἰς πέταλα ἐλεφαντίνου
ὄστου. Εἰς αὐτὰ δ' ἐχάραξα ἐρυθρὰς γραμμὰς διαρκ-
κῶς, καὶ τὰ σφάλματά μου ἐσημείουν ἐπ' αὐτῶν
διὰ μολυβδοκονδύλου, ὥστε εὐκόλως ἐδυνάμην νὰ
ἐξαλείψω τὸ σημεῖον με ὑγρὸν σπόγγον. Μετὰ τινα
καιρὸν ὅμως ἐσημείουν μίαν μόνον περίοδον κατ' ἔ-
τος, καὶ μετὰ ταῦτα μίαν μόνον εἰς διάστημα πολ-
λῶν ἐτῶν· τέλος δ' ἔπαυσα ἐντελῶς τὰς σημειώσεις
ταύτας, ὅταν αἱ ὁδοιπορίαι καὶ αἱ λοιπαὶ συνεχεῖς
ἀσχολίαι μου ἀπῆτουν ὄλον μου τὸν καιρὸν.

Τὸ ἄρθρον τῆς τάξεως ἦτον τὸ δυσχερέστερον δι'
ἐμέ· διότι ἐνόησα, ὅτι τὸ σχέδιον τῆς διανομῆς τῆς
ἡμέρας μου, ἦτον μὲν κατορθωτὸν δι' ἄνθρωπον εἰς
ὃν ἡ φύσις τῶν ἀσχολιῶν του τῶ ἀφίνει ἐλευθέραν
τὴν χρῆσιν τοῦ καιροῦ του, ὡς εἰς τοὺς ἐργάτας

τοῦ τυπογραφείου, παραδείγματος χάριν, ἀλλὰ πα-
 ρεῖχε πολλὰς δυσκολίας εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ τυ-
 πογραφείου, τὸν ὑποχρεούμενον νὰ ἔχη διαφόρους
 σχέσεις εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ δέχεται ἀνθρώπους
 κολλάκις εἰς τὰς ὥρας αἵτινες εἰσὶν εἰς ἐκεί-
 νους μᾶλλον εὐθετοὶ κατὰ εἰς αὐτόν. Πολὺ δύσκο-
 λον μοὶ ἐφαίνετο ἀκόμη νὰ τηρῶ τὴν τάξιν καὶ ὡς
 πρὸς τὴν θέσιν ἣν ἔπρεπε νὰ ἔχη ἕκαστον πράγμα,
 ἕκαστον χαρτίον κλπ. Κατὰ δυστυχίαν δὲν εἶχον
 συνειθίσει ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας νὰ εἶμαι μεθοδικός,
 καὶ ἔχω τότε καλὸν μνημονικόν, ὥστε δὲν ἤσθαι-
 μὴν τὸ ἐλάττωμα τῆς ἀταξίας. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο
 ἐπομένως τότεν προσοχὴν καὶ τότες ἀγῶνας ἀπῆται
 παρ' ἐμοῦ, καὶ τότεν ἠγωνάκουν διὰ τὰς συνεχεῖς
 μου ἐλλείψεις καὶ ὑποτροπὰς, καὶ διὰ τὴν ὀλίγην
 μου πρόσδον, ὥστε σχεδὸν ἀπεφάσισα νὰ παραιτηθῶ
 τῆς κάλης, καὶ μέχρι τέλους νὰ ὑποκύψω εἰς τὸ ἐ-
 λάττωμα τοῦτο. Ὁμοιάζον ἀνθρώπον τινα ὅστις
 εἶχεν ἔλθει ν' ἀγοράσῃ πέλεκυν ἀπὸ τὸν γείτονα μου
 τὸν μαχαιροποιόν, καὶ ἠθέλεν ὥστε ὅλη ἡ ἐπιράνεια
 αὐτῆς νὰ εἶναι στιλπνὴ καθὼς ἡ κοπίς. Ὁ ἔμπορος
 συγκατένευσε νὰ στιλβώτῃ τὸν σίδηρον τοῦ πελέ-
 κυος, ἂν μόνον ὁ ἀγοραστὴς ἠθέλε νὰ στρέφῃ αὐτὸς
 τὸν τροχόν. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ στρέφῃ αὐτὸς, ἐνῶ
 ὁ ἔμπορος ἐπέβλεπε ἰσχυρῶς τὸν σίδηρον εἰς τὸν λί-
 θον. Ἀλλ' ὁ ἀνθρώπος, εὗρισκε τὸ ἔργον ἐπίπονον,
 ἀφινεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν τροχόν, καὶ ἐζήτη
 νὰ ἰδῇ πόσον τὸ ἔργον προώδευσε. Τέλος ἠθέλησε
 νὰ λάβῃ τὸν πέλεκυν τοῦ ὀποῖος ἦτον. — Ὅχι!
 εἶπεν ὁ ἔμπορος· στρέφε, στρέφε ἀκόμη. Ὁ πέλεκυς
 μετὰ μίαν στιγμὴν θὰ γίνῃ λαμπρότατος· μέχρι
 τοῦδε εἶναι κατὰ μέρη μόνον στιλπνός. — Ἀδιάφορον,
 εἶπεν ὁ ἀγοραστὴς. Νομίζω ὅτι τὸν προτιμῶ μὲ τὰς
 κηλίδας του.

Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει, νομίζω, εἰς πολλοὺς ἀν-
 θρώπους, οἵτινες, ἐξ αἰτίας τῆς ἀτελείας τινῶν τρό-
 πων ὀποῖος ὁ δοκιμασθεὶς παρ' ἐμοῦ, εὗρισκοντες
 πολὺ δύσκολον τὴν ἐνάσκησιν τινῶν καλῶν ἔξεων,
 καὶ τὴν ἐξάλειψιν τινῶν ἐλαττωμάτων, ἐγκαταλεί-
 πουσιν τὸν ἀγῶνα, καὶ λέγουσι μέχρι τέλους, ὅτι
 προτιμῶσι τὸν πέλεκυν μὲ κηλίδας. Ἐν τι ἐν ἐμοί,
 ἔχον ἀξίωσιν λογικοῦ, μοὶ ἔλεγεν ἐνίοτε, ὅτι ἡ ὑπερ-
 βαλικὴ ἀκρίβεια αὕτη ἦν ἀπῆτουν παρ' ἐμαυτοῦ,
 ἦτον ἴσως εἶδος ἠθικῆς εὐθιείας, ἣτις, ἂν ἦτον
 γνωστὴ, ἐδύνατο νὰ μὲ καταστήσῃ καταγέλαστον·
 ὅτι ὁ ἐντελής χαρακτήρ ἐκτίθεται εἰς τὸν κίνδυνον
 νὰ ἐφελκύσῃ καθ' ἑαυτοῦ φθόνον καὶ μῖσος· καὶ ὅτι
 ὁ ἀνθρώπος ὁ θέλων τὸ καλόν, πρέπει νὰ συγκατα-
 τεθῇ νὰ ἔχη μικρὰ τινα ἐλαττώματα, διὰ νὰ μὴν
 εἶναι ἐπαχθὴς εἰς τοὺς φίλους του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι,
 ὅτι ἡμῖν ἀδιόρθωτος ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τῆς τά-
 ξεως, καὶ ἦδη, ὅταν ἐγήρασα καὶ ἐξησθένησε τὸ μνη-
 μονικόν μου, αἰσθάνομαι τὴν ἐλλειψιν τοῦ προτερή-
 ματος τούτου. Ἀλλ' ἐν γένει, ἂν καὶ ποτὲ δὲν ἔφθασα
 εἰς τὴν ἐθέρωτον ἐντέλειαν, ἂν καὶ ἔμεινα μάλιστα
 πολὺ ἀπέχων αὐτῆς, αἱ προσπάθειαι μου ὅμως μὲ
 κατέστησαν καλλήτερον καὶ εὐτυχέστερον ἀφ' ὅ,τι
 θὰ ἦμην χωρὶς αὐτῶν· οὕτως, ὁ θέλων νὰ γίνῃ καλ-

λιγράφος διὰ τῆς μιμητικῆς ὤραιων χαλκογράφων
 κπραδειγμάτων, ἂν καὶ ποτὲ δὲν δύναται νὰ φθάσῃ
 εἰς αὐτῶν τὴν ἐντέλειαν, ἐθίζει ὅμως τὴν χεῖρά του
 καὶ ἀποκτᾷ γράψιμον καθαρὸν καὶ εὐανάγνωστον.

Εἶναι ὠφέλιμον ἴσως νὰ μάθωσιν οἱ ἀπόγονοί μου,
 ὅτι, διὰ τοῦ μικροῦ τούτου μῆχανήματος, εἰς τῶν
 προγόνων αὐτῶν, βοηθούμενος ἀπὸ τὴν θεῖαν χάριν,
 ἀπῆλκυσε πάσης τῆς ζωῆς του τὴν σταθερὰν εὐτυχίαν,
 μέχρι τοῦ ἑβδομηκοντοῦ ἐνάτου ἔτους τῆς ἡλικίας
 του, ὅταν γράφῃ τὰς σελίδας ταύτας. Ὅσα δυστυχῆ-
 ματα δύναται νὰ σκιαῶσι τὸ ἐπίλοιπον τῶν ἡ-
 μερῶν του, κείνται εἰς τὰ γόνατα τῶν θεῶν· ὡ-
 ὅμως ἐπέλθωσιν, ἡ ἀνάμνησις τῶν παρελθούτων
 ἡμερῶν θέλει τῷ δίδει τὴν δύναμιν τοῦ νὰ τὰ ὑπο-
 μένη μετὰ καρτερίας. Εἰς τὴν ἐγκράτειάν του ἀ-
 ποδίδει τὴν διαρκῆ του ὑγείαν, καὶ τὴν μέχρι τοῦδε
 ἀκόμη διατηρουμένην εὐρωστίαν του. Εἰς τὴν φι-
 λεργίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν ἀποδίδει τὴν ἀνεσιν ἣν
 ἀπέκτησεν ἐπὶ νεότητός του, τὴν εὐπορίαν ἣν
 μετ' ὀλίγον διεδέχθη αὐτὴν, καὶ ὅλας τὰς γνώσεις
 αἵτινες τὸν κατέστησαν ἱκανὸν νὰ γίνῃ πολίτης χρήσι-
 μος, καὶ τῷ ἐχορήγησαν φήμην τινα μεταξὺ τῶν σο-
 φῶν. Εἰς τὴν εὐμειλίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὀφείλει
 τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς πατρίδος του, καὶ τὰ ἐντιμὰ
 ἀξιώματα ὅσα τῷ ἐνεπιστεύθησαν. Τέλος εἰς τὴν
 ἐπιβροχὴν ὅλων τούτων τῶν ἀρετῶν ὀμοῦ, ὅσον ἐ-
 τελῶς καὶ ἂν ἐδυνήθη νὰ τὰς ἀποκτήσῃ, ὀφείλει τὴν
 σαιδρότητα τῆς διαθέσεώς του, καὶ τὴν εὐθυμίαν τῆς
 ὀμιλίας του, ἣτις καθιστᾷ ἐπιζήτητον μέχρι τοῦδε
 τὴν συναναστροφήν του, εὐάρεστον δὲ καὶ εἰς τοὺς
 νέους αὐτοῦ. Ἐλπίζω λοιπὸν ὅτι τινὲς τῶν ἀπο-
 γόνων μου, θέλουσι μιμηθῆ τὸ παράδειγμα τοῦτο,
 καὶ θέλουσιν εὐχαριστηθῆ.

Παρατηρῶ ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο τῆς διαγωγῆς
 μου δὲν ἦτον μὲν ἀστήρικτον εἰς βάσιν θρησκευτι-
 κήν, ἀλλ' οὐδὲ μετεῖχε δόγματός τινος, οὐδ' ἀ-
 νῆκεν εἰς ἰδιαιτέρον τι θρησκεῦμα. Ἀπέφυγα δὲ
 τοῦτο ἐπίτηδες· διότι, πεποιθὼς περὶ τῆς ὠφελείας
 καὶ τῆς ἀξιολογότητος τῆς μεθόδου μου, καὶ ὅτι
 δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
 ὅλων τῶν θρησκειῶν, σκοπὸν δὲ ἔχων καὶ νὰ τὴν δημο-
 σιεύσω ποτὲ, ἐπεθύμουν νὰ μὴ προσκρούτῃ εἰς πρό-
 ληψιν οὐδενὸς ἀτόμου ἢ δόγματος. Ἐμελέτων κ
 γράψω μικρὰ τινα σχόλια περὶ ἐκάστης τῶν ἀρετῶν
 καὶ ν' ἀποδείξω τὴν ὠφέλειαν τῆς ἀποκτήσεως αὐ-
 τῶν, καὶ τὴν ζημίαν ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν ἀντικειμένων
 ἐλαττωμάτων. Ἐπροτιθέμην δὲ νὰ ἐπονομάσω τὸ
 βιβλίον μου Ἀρετῆς τέχνη, διότι ἐμελλε νὰ δει-
 κνύη τοὺς τρόπους τῆς ἀποκτήσεως αὐτῆς, καὶ ἵ-
 θελε διαφέρει ἐπομένως τῶν ἀπλῶν προτρεπτικῶν
 βιβλίων πρὸς καλοκάγαθίαν, ὅπου δὲν διδάσκει
 οὐδὲ δείκνυται διὰ τίνων ὁδῶν δύναται τις νὰ φθάσῃ
 εἰς αὐτὴν. Αὐτὰ ὁμοιάζουσι τὸν ἀνθρώπον περὶ
 λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη αὐτοῦ ἦτον
 ὅλη εἰς λόγους, διότι ἀντὶ νὰ δείξῃ εἰς τὸν γυμνόν
 καὶ εἰς τὸν κεινῶντα ποῦ καὶ πῶς νὰ εὕρῃ ἐνδύματα
 καὶ τροφήν, τὸν προέτρεπε μόνον νὰ ἐνδυθῆ καὶ
 νὰ φάγῃ. (Ἰακ. ἐπιστ. Γ. 15 καὶ 16)

Αἱ περιστάσεις ἤλθον τοιαῦται, ὥστε ἡ πρόθεσις μου τοῦ νὰ γράψω καὶ δημοσιεύσω τὰ σχόλια ταῦτα ποτὲ δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἐνίοτε ἐβρίσκα μὲν ἐπὶ τοῦ χάρτου τινὰς σημειώσεις περὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν σχέσεων ὅσας ἐμελλον νὰ μεταχειρισθῶ εἰς τὸ πόνημα τοῦτο. Ἀλλ' αἱ ἀδιάκοποι μέριμναι τῶν ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων μου κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ βίου μου, καὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων αἵτινες μοὶ ἀνετέθησαν μετὰ ταῦτα, μὲ ὑπεχρέωσαν πάντοτε ν' ἀναβάλω τοῦτο τὸ σχέδιον. Προσέτι δέ, ἐπειδὴ συνεδέετο εἰς τὸ πνεῦμά μου μετὰ σχεδίου ὀκνηρῶν εὐρυτέρου, οὗ ἡ ἐκτέλεσις ἀπῆται ὀλόκληρον τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἐνόησάνδρος, μὲ ἀπέτρεψαν δ' ἀπ' αὐτοῦ πάντοτε ἀπροσδόκητοι καὶ διαρκεῖς ἀσχολίαι, διὰ τοῦτο ἐμείνεν αὐτὸ πάντοτε ἀνεκτέλεστον μέχρι τοῦδε.

Ὁ σκοπὸς μου ἦτον νὰ ἐξηγήσω διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου καὶ ν' ἀποδείξω τὸ ἀξιῶμα, ὅτι, αἱ κακαὶ πράξεις δὲν εἶναι κακαὶ διότι ἀπαγορεύονται, ἀλλ' ἀπαγορεύονται διότι εἶναι κακαὶ. Καὶ θεωρῶν τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἤθελον ν' ἀποδείξω, ὅτι ὅστις θέλει νὰ ἦναι εὐτυχῆς, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἀκόμη, ἔχει συμφέρον νὰ ἦναι ἐνάρετος. Ἐπειτα δέ, ἐκ τοῦ ὅτι ὑπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον πάμπολλοι πλούσιοι ἔμποροι, μεγαστᾶνες, ἐπικράτεια, ἡγεμόνες, ἔχοντες ἀναγκὴν τιμίων ἀνδρῶν πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων των, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι σπάνιοι πάντοτε, ἤθελον προσπαθῆσαι νὰ ἐξάξω, πρὸς διδασκαλίαν τῶν νέων, τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν προτερημάτων ὅσα δύνανται νὰ παρέξωσιν εὐπορίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς, τὰ πλείστην ἐπαγγελλλόμενα ἐπιτυχίαν, εἶναι ἡ εὐθύτης καὶ ἡ τιμιότης.

Ὁ κατάλογος τῶν ἀρετῶν, ὡς τὸν εἶχον κατ' ἀρχὰς συντάξει, περιεῖχε δώδεκα μόνας. Ἀλλ' ἐπειδὴ φίλος μου τις κουάκερος μὲ εἰδοποίησεν ὅτι συνήθως θεωροῦμαι ὡς ὑπερήφανος, ὅτι ἡ ὑπεροφία ὑπεφαίνετο πολλάκις εἰς τοὺς λόγους μου, καὶ ὅτι δὲν μοὶ ἔρχεται μόνον νὰ ἔχω δίκαιον εἰς τὰς συζητήσεις, ἀλλ' ὅτι ἐγινόμην ὡς καὶ προπέτης, μοὶ ἀπέδειξε δὲ τοῦτο ὑπενθυμίσεις εἰς ἐμὲ διάφορα παραδείγματα, ἀπεφάσισα νὰ προσπαθῶ νὰ θεραπεύσω καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἢ τὴν μωρίαν, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὅλα, καὶ ἐπρόθεσα εἰς τὸν κατάλογόν μου τὴν ταπεινότητα, δούς εἰς τὴν λέξιν ταύτην σημασίαν εὐρείαν. Δὲν δύναμαι νὰ καυχῆθῶ ὅτι κατώρθωσα τῶντι ν' ἀποκτήσω τὴν ἀρετὴν ταύτην, ἀλλ' ἐκέρδητα τούλάχιστον κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐπιφάνειάν της. Ἀπεφάσισα σταθερῶς νὰ μὴ ἀντιλέγω ποτὲ ἀπ' εὐθείας τὰς γνώμας τῶν ἄλλων, καὶ νὰ μὴ ἀποφαινῶμαι ποτὲ ὀριστικῶς ὑπὲρ τῆς ἐδικῆς μου κανόνα μάλιστα ἐπέβαλον εἰς ἐμαυτὸν, ν' ἀπέχω, κατὰ τοὺς ἀρχαίους κανονισμοὺς τῶν βουλῶν ἡμῶν, πάσης ἐκφράσεως κατηγορικῆς καὶ ἀποφασιστικῆς, ὅσον βεβαίως, χωρὶς ἀμφιβολίας, κτλ. ἀλλὰ νὰ λέγω ὑποθέτω, νομίζω, μοὶ φαίνεται ὅτι τοῦτο ἔχει οὕτως ἢ, πρὸς τὸ παρὸν μοὶ φαίνεται οὕτως. Ὅταν τις ἔλεγε γνώμην, ἦτις μοὶ ἐφαίνετο ἐσφαλμένη, δὲν ἐλάμβανον τὴν

εὐχαρίστησιν νὰ τὴν ἀντικρούσω ἀποτόμως, καὶ νὰ τὴν ἀποδείξω ἀμέσως τὴν ἀτοπίαν τῶν λόγων του. ἀλλ', εἰς τὴν ἀπόκρισίν μου ἤρχιζον λέγων, ὅτι εἰς τινὰς περιπτώσεις, ὑπὸ τινὰς ὄρους, ἡ γνώμη του ἠδύνατο νὰ ἦναι ἀληθής, ἀλλ' ὅτι εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν ἐνόμιζον, μὲ ἐφαίνετο, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶγεν ἄλλως κλπ. Δὲν ἤργησα δὲ ν' ἀναγνωρίσω πόσον ὠφέλιμος μοὶ ἦτον ἡ μεταβολὴ αὕτη τῆς συμπεριφορᾶς μου. Αἱ συνδιαλέξεις μου ἐγίναν πολὺ μᾶλλον εὐχρηστοί, διότι ὁ μετρίορων τρόπος καθ' ὃν ἐπρότεινον τὰς ἰδέας μου, ταῖς ἐπρομήθευε ταχυτέραν ὑποδοχὴν καὶ ὀλιγωτέρας ἀντιλογίας· ἐπομένως ἡ σθανόμην καὶ ἐμαυτὸν ὀλιγώτερον ταπεινωμένον ὅταν ἀπεδεικνύετο ὅτι εἶχον ἀδίκον, καὶ ἐπειθον εὐκολώτερον τοὺς ἄλλους νὰ παραιτῶνται τῶν ἐσφαλμένων δοξασιῶν των, καὶ νὰ συμφωνῶσι μετ' ἐμοῦ, ὅταν ἐγὼ εἶχον δίκαιον. Κατ' ἀρχὰς, διὰ νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν μέθοδον ταύτην, ἠναγκάσθην νὰ βιάσω ὀλίγον τὴν φυσικὴν μου διάθεσιν, ἀλλὰ μέχρι τέλους τόσοσιν τὴν συνείθησα, καὶ τόσοσιν εὐκόλος μὲ ἐφαίνετο, ὥστε πρὸ πενήτην ἔτων κάνεις ἴσως δὲν ἤκουτε ποτὲ ἐκ τοῦ στόματός μου, μίαν μόνον λέξιν δογματικῶς λεγομένην. Εἰς τὴν ἕξιν ταύτην, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτήρος μου, φρονῶ ὅτι πρέπει ν' ἀποδώσω πρὸ πάντων τὴν ἐμπιστοσύνην ἣν ἀπήντησα παρὰ τοῖς συμπατριώταις μου ὅταν ἐπρότεινον νέους θεσμοὺς ἢ τροποποιήσιν τῶν ἀρχαίων, ὡς καὶ τὴν μεγάλην ἐπιβρόχην ἧς ἀπελάμβανον εἰς τὰς δημοσίους συνελεύσεις, ὅταν ἐγίνα μέλος αὐτῶν. Διότι ἤμην πάντοτε κακὸς ῥήτωρ, διόλου εὐγλωττος, διττάζων πολὺ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν λέξεων, μόλις ἀκριβολογῶν, καὶ ὁμῶς τχεδὸν πάντοτε ἡ γνώμη μου ὑπερίσχυε.

Καὶ τῶ ὄντι, μεταξύ ὅλων τῶν φυσικῶν ταθῶν ἡμῶν, κανέν δὲν εἶναι δυσκαταβλητότερον ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν. Ὅσον καὶ ἂν τὴν μετασηματίζωμεν, ὅσον καὶ ἂν τὴν ταπεινώμεν, μένει πάντοτε ζῶσα, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναφαίνεται. Ἴσως θέλετε ἐνίοτε τὴν ἀναγνωρίσει καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀπομνημονεύματα· διότι καὶ ὅταν φρονῶ ὅτι τὴν καθυκέταξα ἐντελῶς, καὶ τότε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὴν ταπεινώσιν μου.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ,

ὁ ἡγεμῶν τῶν Λακεδαιμονίων.

Υπὸ Κ. Π.

Δὲν ὑπάρχει τύχη ἐλεεινότερα τῆς τύχης ἀνθρώπου δραστηρίου μὲν καὶ φιλοτίμου, ζῶντος δὲ ἐν κοινῶνι νωθρᾷ καὶ δούλῃ. Τοῦτο συνέβαινε εἰς τοὺς Σπαρτιάτας μάλιστα, ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ στερηθέντες τῆς πολιτικῆς αὐτονομίας, εἶχον ὁμῶς πάντοτε ἐλεύθερον τούλάχιστον